

SCOLA ROMANA.

Foia pedagogica si didactica

pentru interesele institutelor de cultura si ale organelor acestora.

Edata si redigata de

Joanu Candrea si Basiliu Petri.

Ese odata in septemana, Vinerea. Pretiulu: pe unu anu 5 fl., pe diumetate 2 fl. 50 cr. — Pentru insertiuni: cate 5 cr. de siru si timbrulu.

Sabiiu, 24. Septembre v. 1876.

Prenumeratiunile si corespundintiele suntu a se adresá la: Redactiunea „Scólei romane“ in Sabiiu (Hermannstadt, Nagy-Szeben) franco.

Dñuariulu scólei.

Déca astadi, in tempulu concurintiei libere, se cere si dela celu din urma economu, cá se pórte dí de dí computu fidelu de ceea ce intreprinde si face pentru inaintarea ocupatiunei sale materiale, cu cátu mai virtosu trebuie se pretindemu acést'a dela aceia, carora le este concrediuta cntivarea spiritului omenescu, instruirea si educarea generatiunilor viitóre. Unu sculptoru, unu olariu chiaru, cari ambii au de a face numai cu o masa cruda, — cáta greutate nu intempina ei, vrendu a prelucrá seau modelá acésta masa dupa voi'a si placulu loru! Ne asemenatu mai grea si mai gingasia trebuie se fia si este intru adevéru chiamarea invetiatoriului, carele are de a desvoltá complecsulu facultatiloru omenesci, a unoru poteri nevisibile, cari se potu cunósce numai din efectele loru. Se ne infaçisiamu numai activitatea sa din scóla! Problem'a sa nu este senguru numai de a inzestrá pre scolari, cá odinióra, cu órecari cunoscantie mecanice, ci, pre cumu amintiramu deja, de a le desvoltá facultatíle sufletesci si trupesci in modu naturalu si armonicu; ér cá midílocu spre acestu scopu i se prescrie — nu vechiulu triviu — ci instructiunea ratiunala, adeca metodica din c. 14 obiecte de invetiamentu. Nu e loculu aici a face deductiunea si justificarea acestoru discipline; nu potemu inse retacé dóue observatiuni relátive, si adeca: 1. ca nici cea din urma scóla elementara nu póte sterge dintre aceste obiecte de invetiamentu nici pre unulu, de cátu cu vatemarea scopureloru, ce are a le realisá; adóu'a: ca din fiacare obiectu de invetiamentu este a se dá unu cursu intregu, ér nu numai parti senguratice, nelegate si neorganisate. Si cea din urma scóla satésca adeca este chiamata a midíloci o cultura universala, — in punctulu acest'a nu ecsista intre scólele poporale si intre scólele secundare si universitati nici o diferintia. Si déca in privintí'a celei de antáiu avemu a ne luptá cu mai multe neajunsuri, se facemu cá omulu, carele neiertandu-i poterile a-si cladí o casa cá palatulu domnescu, nu-si cladesce un'a numai din piétra, seau

numai din lemnu, seau numai din varu si nasipu, ci si-o compune si elu din tóte elementele, din cari e compusu palatulu, numai in dimensiuni cu multu mai modeste. Asemene nu-si face omulu seracu cas'a numai din doi parieti, nici coperisiulu numai din corni, fora latiuri si fora tiegle, face inse fiacare parte mai mica, dar intréga, cá asia se fia scutitu de ventu si plóia, intoema precumu e scutitu domnulu din palatu.

Asia e si cu scól'a! O scóla simpla se va intinde cátu i voru ajunge poterile, se va intinde inse in tóte directiunile de o potriviva, pentru ca fiacare obiectu de invetiamentu 'si are misiunea sa in concertulu celorlalte, si tóte se spriginescu intre sene imprumutatu, buna óra cum se spriginescu clasele unei societati, incátu lipsindu seau patimindu un'a, d. e. clas'a plugariloru seau clas'a demidílocu, patimesce societatea intréga.

Considerandu acumu numerulu obiectelor de invetiamentu; considerandu mai departe, ca ele de multe ori au a se propune de acelasi invetiatoriu in mai multe clase si in decursulu mai multoru ani; considerandu in fine, ca materi'a acestoru obiecte de invetiamentu e a se insírá seau ordiná la propunere dupa anumite principia didactice, si invetiatoriulu de multe ori e necesitatu din caus'a acést'a a se abate mai multu seau mai puçinu dela procesulu observatu in unele manuale scolastice de ale nóstre: considerandu tóte acestea: pericolulu unui chaosu completu jace fórte aprópe. Cumu se póte evitá acestu pericolu? Noi nu cunoscemu altu midílocu, decátu portarea unui dñuariu, in carele invetiatoriulu cu man'a sa se noteze dupa fiacare óra de scóla scurtu, dar totusiu chiaru si precisu, materi'a propusa.

Astfelu dñuariulu e pentru invetiatoriu cartea de evidentia, cu ajutoriulu careia se póte controlá elu pre elu in fiacare momentu sí-si póte dá séma despre calea percursa deja si despre ceea ce mai este inca a se percurge in fiacare obiectu de invetiamentu si in fiacare clasa.

Éca insemnatatea, éca folosulu cardinalu alu dñuariulu!

Langa aceste fólsoa se mai adaugu si altele de o insemnatate speciala.

Ori câtu de consolidate ar fi referintiele unei scóle, casurele de vacantia prin mórtea, stramutarea, abdicatiunea seau prin unu morbu indelungatu alu invetiatoriuului, nu se potu evitá nici candu cu totulu. Prim'a detorintia a noului invetiatoriu seau substitutu e a se informá despre progresulu scolariloru din fiacare clasa si in fiacare obiectu de invetiamentu. Si de unde se afle elu acést'a? Antecesorii si scolarii nu voru seau nu potu se-lu informeze, si ecsaminarea acestora, asia precumu cere scopulu, reclama tempu mai multu si remane totu deauna necompleta. Senguru numai dñuariulu e in stare, a-i face marturisirea dorita la momentu si cu tóta sinceritatea.

Mai incolo jace in interesulu bine intielesu alu fiacaruia invetiatoriu, a informá pre superiorulu seau ecsactu despre progresulu facutu si modulu seau de instruire. Si in punctulu acést'a dñuariulu face servitiale cele mai bune; càci seau prestatiunile invetiatoriuului corespundu intru tóte asteptariloru juste, — atunci elu va luá laudele meritate; seau ca acele suntu intr'o privintia seau alt'a nedestulitórie, — atunci invetiatoriuulu va primí invetiaturile si consiliiale de lipsa, cari cá unui omu iubitoriu de ptogresu trebuie se-i fia binevenite. Numai invetiatoriuulu, carele ar fi atatu de neconscientiosu, cá se scrie in dñariu prestatiuni mintiunóse, póte

avé neplaceri din caus'a dñuariulu seau falsificatu; càci ecsaminandu comisariulu pe basea acelu dñariu, — siarlatanulu va fi prinsu in curs'a sa meritata.

Se nu ni-se dñca, ca avendu acumu planuri de invetiamentu, portarea unui dñariu separatu e de prisosu; dñariulu tocmai are de scopu a controlá planulu de invetiamentu. Planurile nóstre suntu nóue si nu scimu cumu se voru face in pracsu; afara de acést'a invetiatoriuulu nici candu nu se va poté tiené orbesce de planulu introdusu, — morburi, absentie, chiar ecsperinti'a mai buna voru cere pururea abateri, mai mari au mai mici. Éca si din acestu punctu de vedere necesitatea dñuariulu!

Aceste suntu folósale dñuariulu de scóla, aceste totu deodata motivele, din cari este de doritu, cá elu se fia introdusu in tóte scólele nóstre.

De altmintrea observamu, ca dñariulu de scóla numai la noi se pare a fi lucru nou; in alte tieri cu scóle bine organizate portarea dñariulu, si incà din propriulu indemnu alu invetiatoriloru, se intielege de sehe, intocma precum se intielege portarea evidintiei despre scolarii presenti si absentii.

Se nasce acumu intrebarea: Cumu se fia intocmitu dñariulu scólei? Intocmirea diuariulu trebuie se corespundia scopuriloru, ce vremu a le ajunge cu elu. Noi urmandu ecsempeloru si ecsperintieloru probate recomandamu urmátóri'a intocmire:

Dñu'a si ór'a	Materi'a propusa	Ocupatiuni scripturistice	Pedepse notabile	Numerulu scolariloru		Observatiuni
				presentii	absentii	
17/2. 9—10	Gramatic'a rom. Predicatulú póte fi: substantivu, adiectivu, verbu; pentru ce? (Miheltianu IV., pag. 6).	Formati câte 5 propusetiuni simple pure cu fiacare specia de predicatu! Subiectele se se iéce din istori'a naturala!	Ioanu Munte fú admoniatu publice pentru mintire repetita. Vedi protocolulu conferintiei dela 13/2. a. c., p. 4.	50	—	(NB. La scólele cu unu invetiatoriu [seau in clase cu mai multe despartieminte] vine a se aratá materi'a propusa in fiacare despartimentu.)

Rubric'a principala, precumu de sene se intielege, este cea referitória la materi'a propusa; totusi si celelalte privitórie la ocupatiunile scripturistice, la pedepsele mai natabile si la cercetarea scólei au valórea loru propria, fiindu ca atingu cestiuini momentóse din viéti'a scolastica. Aici ne vomu ocupá inse numai de implerea rubricéi cardinale.

Ar crede omulu, ca formulariuulu de sus in punctulu acést'a este destulu de claru spre a aratá, cumu se se noteze materi'a propusa; avuramu inse osasiune a ne convinge, cu nu toti invetiatorii intielegu scopulu aceste rubricé. Asia veduramu odata unu dñariu, carele erá unu simplu planu de óre seau prelectiuni; pana si form'a de placatu erá ambeloru comuna. In acelu dñariu nu vedeai decátu numele seci ale odiecteloru de invetiamentu, d. e. religiune, computu, geometria (nota bene in clas'a prima seau elementara) etc.; ce inse s'a propusu din fiacare obiectu in ór'a cutare, despre acést'a dñariulu nu amintiá nimic'a. Alte dñuarie éراسi aratau materi'a propusa, nu numiau inse obiectulu de invetia-

mentu, crediend abuna séma, ca dela materi'a specificata se póte concludé usioru la obiectulu de invetiamentu. Lucrulu inse nu este totu deaun'a asia de usioru, cumu s'ar paré la prim'a vedere; spre dovédá vomu citá ecsemple: „Dictatu cu linia.“ — „Semnulu strigarei“ (in clas'a prima). — „Desvoltare (dóra convorbire) asupra obiectulu „linealu.“ — „Desvoltarea (?) elementulu (?) „feréstra“ si numirea mai multoru elemente transparente.“ — „Poterea de alipire“ (probabilu — adhesiunea). etc. In alte dñuarie sa numiá si obiectulu de invetiamentu si se aratá si materi'a propusa, numai câtu — gain'a avea pui de ratia. D. e. „Limb'a materna: ocupatiunile parintiloru.“ Este claru, ca cu atari dñuarie nu se potu ajunge scopurile intentiunate. Se cere, cá in rubric'a materiei tractate se se numésca mai antáiu obiectulu de invetiamentu, apoi se se noteze scurtu, dar precisu materi'a propusa, cá astfelu dñariulu se fia o fotografia fidela a invetiamentulu predatu, si ori cine ar dorí a se convinge din elu despre progresulu facutu si despre procesulu didacticu urmatu,

se nu-lu frunzarésca degiab'a. Acésta observare are valóre pentru fiacare obiectu de invetiamentu, prin urmare si pentru caligrafia, cantu, gimnastica etc. Si acestea se compunu din o suma de lectiuni, cari nu se potu tractá in o singura óra, ci suntu a se distribuí preste totu anulu amesuratu princípului didacticu „dela „usioru la mai greu.“

Scólele poporale din Norvegi'a.

Amu reprodu su in numerulu din urma reportulu „consiliului permanentu“ catra ministrulu de culte si instructiune publica din Romani'a relativu la starea scóleloru de acolo. Este dorerósa pentru totu sufletulu romanescu marturisirea, ce acestu corpu de autoritate o face la adres'a supremului siefu alu afaceriloru scolare, candu díce, ca „starea generala a instructiunii publice este departe de a fi satisfactoría“, ca „instructiunea primara rurala se póte díce ca nu ecsista“, ca „comunele suntu fórté indolente“, etc. etc. Pentru noi marturisirea ecést'a este o amara desteptare dintr' unu visu dulce. — In faci'a acestui faptu tristu nu ne remane spre a ne consolá decátu speranti'a, ca recunóscerea reului este primul pasu catra vindecarea sa. Romani'a, liber'a Romania nu are decátu a voí spre a poté. Dovéda ne potu fi staturile, cari desf in conditiumi fisice cu multu mai nefovarabile decátu Romani'a, isbutira totusi prin resolutiunea si perseveranti'a loru a-si radicá scólele la unu inaltu gradu de infflorire. Se ne întórcemu de asta-data privirile la o tíera polara, la Norvegi'a.

Norvegi'a are unu arealu de 5751 mile patratre, inse o poporatiune numai de 1,700.000 suflete. De aici se vede, ca poporatiunea este fórté rara, de óra ce pe o mila patrata abia se vinu 300 suflete. Caus'a este a se cautá in positiunea polara a tieiei, in muntii ei cei intinsi si in padurile colosale, cari acoperu aprópe 9 din 10 parti ale teritoriului. Locuintiele ómeniloru suntu respite pe malurile înguste ale mâriloru si prin vâile mai deschise ale riuriloru scurte. Ómenii se ocupa mai cu séma cu economi'a de vite, cu pescuitulu si cu venatalu; bucate se facu numai in regiunile mai sudice: grâu, ordiu, canepa, tabacu; industri'a nu ajunge spre a intimpina tóte trebuintiele tieiei; numai fierulu este de o calitate escelenta.

Ar cugetá omulu, ca sub atari impregiurari nici vorba nu mai póte fi de prosperarea scóleloru. Si totusi Norvegi'a póte privi cu o mandria legitima la institutiunea ei scolastica; statistic'a oficiala publicata de curundu asupra scóleloru poporale pentru unulu 1872 dovedesce, ca staturi in conditiumi cu multu mai favorabile au causa a pismuí acésta tíera nordica in ceea ce privesce starea scóleloru ei poporale.

Tiér'a intréga este impartíta in 6381 de cercuri scolare, fiacare cercu cu o scóla; numai in districtulu Trondhjem suntu 3 cercuri scolare cu câte 2 scóle. Astfeliu Norvegi'a are 6384 de scóle poporale, dintre cari 1980 suntu aplicate in edificia propria, 2373 in

edificia inchiriate; in 2031 de cercuri scól'a se tiene pe róndu pre la locuintiele ómeniloru; ér pentru 511 de locuintie respite se tienu propuneri separate. In legatura cu aceste scóle poporale mai ecsista 129 de scóle industriale (de lucru de mana) pentru ambe secsele, 16 asile pentru copii mici si 338 de cursuri pentru copii adulti, inse negligati. In reportu cu arealulu si cu poporatiunea se vinu 1·3 scóle pe o mila patrata si pe 267 locuitori. Ce voru se díca numerii acesti'a, ne arata compararea loru cu datele relative din alte staturi. Asia d. e. se vinu pe o scóla in Franci'a 514, in Sve-dia 523, in Elveti'a 524, in Prussi'a 525, in Bavari'a 648, in Vürtemberg'a 671, in Baden 739, in Saxoni'a 1051, in Austri'a 1344, in Marea-Britania 1415, in Russi'a 2992 locuitori. Adeveratu, ca numerii acestia nu suntu deajunsu spre a judecá, déca starea scóleloru este buna au rea. In tieri cu poporatiune désa numerulu scóleloru póte fi cu multu mai micu decátu in tieri cu poporatiune rara, respita, buna óra cá in Norvegi'a. In totu casulu inse este remarcabilu, ca tíer'a acést'a cu numerulu scóleloru sale in reportu cu poporatiunea intrece pre tóte celelalte staturi din Europ'a.

Scólele din Norvegia inse suntu si bune, — dovéda rezultatele loru. Din 214.897 de copii obligati a cercetá scól'a 172.061 se instrúeaza in scóle ficse („faste skoler“), cari adeca suntu aplicate in edificia propria ori inchiriate, 35.463 in scóle ambulante (omgangs skoler), cari se tienu pe róndu in locuintiele ómeniloru, si 3128 afara de scóla, adeca prin parintii loru. Numai 4215 copii, va se díca 2% remanu fara instructiune.

Aceste rezultate ne punu cu atátu mai multu in uimire, cu cátu numerulu invetiatoriloru aplicati este mai micu decátu alu scóleloru, si adeca 3239 seau unu invetiatoriu la dóue scóle; considerandu inse, ca cu tóte acestea pe unu invetiatoriu cadu numai 66·4 scolari, reportulu devine mai favorabilu. Lucrulu se ecplica de acolo, ca din caus'a poporatiunei rare si respite in Norvegi'a s'a introdusu de multu sistem'a invetiatoriloru ambulanti. Unu numeru de invetiatori adeca caletoresce din cercu in cercu, intrunesce copii la unu locu sí-i instrúeaza. — Invetiamentulu in Norvegi'a este organizatu dupa septemani; legea prescrie, cá propunerile se dureze la o scóla pe anu 9—12 septemani, pe fiacare dí câte 6 óre. In anulu 1872 invetiatorii au propusu 90.922 de septemani obligate si 11.669 de buna voia. In terminu de midilocu se vinu pe o scóla 16 septemani si pe fiacare invetiatoriu 31·7, din cari 28·1 obligate si 3·6 de buna voia.

Obiecte de invetiamentu suntu: religiunea, limb'a materna, computulu, istori'a, geografi'a, fisic'a, istori'a naturala, cantulu, gimnastic'a. Pentru scolarii, cari au trecutu de 14 ani fora a-si fi inusitu minimulu preserisu, se tienu cursuri suplementare. Manualele didactice le aprobéza consistóriele; numai cele pentru religiune au lipsa de autorisarea regelui.

Pentru cvalificarea invetiatoriloru sustau 6 semi-

naria superioare de câte 2 ani, cercetate de 300 elevi si 15 seminarie inferioare de câte 1—1½ ani cu 250 elevi. Aspirantii trebuie se fi implenitu alu 18-le anu si se nu fi trecutu de 24 ani. Invetiatori necvalificati nu se denumescu.

Oficiulu unui invetiatoriu norvegianu, considerandu clim'a cea iernatica si celetoriele cele multe prin munti si paduri, este greu si venitul modestu. Invetiatorii dela sate primescu, pre langa salariu, locuintia libera si atât'a pamentu, încâtu se-si póta tiené 2 vaci si se-si organizeze o gradinutia de legume. Salariulu in bani se computa dupa septemanile de scóla, de fiacare septemana c. 6 fl. didactru si 6—7 fl. escontentare pentru viptulu. In cetati salariile suntu mai bunisióre.

In Norvegi'a invetiamentulu este obligatoriu inca din anulu 1739.

Cam asia stau scólele si in tier'a sora Svedi'a. Regele Carolu IX se ecsprimà inca la anulu 1637 cá duce de Wärmiland, ca aici copilulu fiacarui tieranu scie cetí si scrie, ér la anulu 1686 se aduse lege, cá nime se nu se póta casatorí, care nu va scí de rostu catechismulu celu micu.

Pregatiri la scrisu.

Pregatirile la scrisu au unu scopu principalu si altulu secundariu.

Scopulu principalu este de a deprinde organele, cari concurgu in prim'a linia la scrisu, si adeca ochii intru a priví claru si precisu punctele, liniile, figurile si formele, cari facu elementele scrisórei, ér manile intru a ecescutá siguru si iute elementele acestea. Pedagogulu Kellner díce: „Este o mare retacire a multoru invetiatori, rescumperata cu triste ecsperintie, ca adeca deprinderea multa si indelungata produce o scrisóre buna si ca prin urmare la inceputu cauta se ne indetulumu si cu litere scrise reu. Copii invétia a serie bine numai déca ochiulu loru este bine ecesercitatu si déca man'a urméza ochiului.

Scopulu secundariu este:

1. a procurá scolariloru unu materialu corespundietoriu pentru a-i ocupá de sene in tacere;
2. a desteptá si consolidá in scolari totu mai multu sentiulu pentru regularitate si simetriá;
3. a deprinde si inavutí limbagiulu scolariloru in numiri nóue pentru liniile, figurile si formele invetiate.

Escercitiulu I.

Orientarea scolariloru.

Scopulu specialu alu acestui ecesercitiu este, a eesplicá scolariloru diferitele positiuni si directiuni, cá se scie ce insemnéza: in drépt'a, in stang'a; inainte, indereptu; in sus, in diosu; de asupra, de desuptu; inlauntru, inafara; in midilocu, de láturi. Tóte conceptele acestea suntu derivate, prin urmare se potu clarificá numai cu ajutoriulu celoru originale, d. e. conceptulu „indrépt'a“ manecandu dela man'a „drépt'a“, etc.

Procedur'a practica póte fi urmatóri'a:

a) in drépt'a, in stang'a, in midilocu.

„Nu lipsesce nime din scolarii miei cei buni? Mi-ar paré reu, candu ar lipsí unulu; acel'a nu ar scí, ce amu invetiatu noi in scóla si asia ar remané cu invetiatur'a indereptu. Pusu-v'ati cu totii lucrurile la loculul loru? Aflatu-si-a fiacare loculul seu? Tu A siedi prea aprópe de N; dà-te mai încóce! Se vedu acumu, spalatu-v'ati, pieptenatu-v'ati si curatítu-v'ati cumu trebuie se faca scolarii cei buni! (Visitare). In tóta dñu'a, inainte si dupa amiédiadi, pana a nu plecá de acasa la scóla, spalati-ve bine faci'a, urechile, ochii, nasulu, grumadii si manile, pieptenati-ve perulu si taiati-ve unghile, de suntu prea mari. Fetele se-si mai impletésca frumosu perulu, pentru ca in scóla nu este iertatu se fia invelite. Stati dreptu! Sco-lati! Sie-deti! Manile pe mésa! (Asia face invetiatoriulu in tóta dñu'a, pana candu micutii se deprindu bine cu ordinea scolara).

„Arata-mi, Ioane, man'a, cu carea-ti faci cruce (seau cu carea mananci)! Arata-mi si tu man'a aceea, Petre! Radicati cu totii man'a aceea in sus! „Man'a acést'a se numesce man'a drépt'a“. Dî tu acést'a, Firóna! Dî si tu, Maria! Díceti toti cei din més'a din urma! Cu care mana facemu dara cruce“? (Respunsulu se fia totu deauna intregu, aici: Noi facemu cruce cu man'a drépt'a. Acést'a se díce apoi si in choru, adeca de toti scolarii deodata, inse cu tonu firescu, respicatu, fora a sbiará, accentuandu numai silabele tonice, ér nu pre tóte asemene).

„Noi inse mai avemu o mana; arata-mi D. man'a ceealalta! Cumu se numesce man'a acést'a? (déca scolarii n'ar scí, invetiatoriulu le spune cá mai sus). Arata-mi acum éراسi man'a drépt'a, I! Man'a stanga, S! Radicati cu totii man'a stanga in sus! (Tóte miscarile aceste se se faca in tactu, la comanda, d. e. numerandu invetiatoriulu „unulu“, scolarii radica man'a respectiva in sus, numerandu „doi“, o lasa éراسi in diosu). Acumu cea drépt'a, unulu — doi! Puneti man'a drépt'a pre mésa! Acumu cea stanga! Amendóue!“

„Noi avemu si doi ochi, ochiulu dreptu si ochiulu stangu. Puneti man'a drépt'a pre ochiulu dreptu! Man'a stanga pre ochiulu stangu, unulu — doi! Noi avemu si dóue urechi; cumu le vomu numí? Aratati-mi urechi'a drépt'a! stanga! (Asia procede invetiatoriulu cu umerii, feçiele, etc.)“ „Prunciloru, ieri v'amu spusu, cumu se mai numescu lucrurile cu altu cuventu; cine-si mai aduce aminte de elu? Bine, obiecte se numescu. Numiti obiecte din scóla! La obiecte inca osebinu seau destingemu, de-stin-gemu, laturea drépt'a si laturea stanga. Uitati-ve la tabla! Carea e laturea drépt'a? carea laturea stanga? Pentru ce díceti, ca laturea acést'a se numesce laturea drépt'a? (Pentru ca e de catra man'a drépt'a). Si asta stanga? Asia e, copii; ce se afla de catra man'a drépt'a, se díce ca e de adrépt'a, ér ce se afla de catra man'a stang'a — de a stang'a? Cine siéde de adrépt'a ta? Care e

parietele de a drépt'a? de a stang'a? Ce se afla in parietele de a drépt'a? de a stang'a? Vino, Grigorie, afara, si te pune asiá! Ce obiecte ai acumu de a drépt'a ta? de a stang'a? Mergi in drépt'a! acumu in stang'a! (Se se faca acést'a sí cu alti scolari)! Cauta in drépt'a! in stang'a! (Cu totii la comanda).

Esíti voi trei din banca si ve puneti unulu langa altulu in rându asia! Carele e de adrépt'a? de a stang'a? Si unde e N? Dreptu ai, elu e in midilocu, càci e intre amendoi. Puneti-ve acumu asia, cá se fia U in midilocu! Radíca, S, trei degete in sus! Indoiesce pre celu din midilocu! In parietele acest'a suntu 3 ferestri; arata cu man'a drépte catra cea din midilocu! etc.

Mane ve voiu intrebá, ce obiecte ati vedutu inderépt'a vóstra, mergându acumu de la scól'a catra casa; bagati bine de séma! Acumu mergeti acasa?

b) inainte, indereptu, in midilocu.

Inainte de a trece la conceptele aceste, invetiatoriulu tiene cu scolarii o repetitiune scurta despre conceptele tractate mai inainte; apoi urnéza mai departe cãm asia:

Amu vedutu, prunciloru, ca la obiecte osebimu — seau cumu amu dísu in locu de osebimu? bine, destingemu dóce laturi; cari suntu acele? La multe obiecte destingemu inse si alte laturi. Arata-mi, Cornelie, dela tine laturea, carea se numesce fačia? Acumu laturea, care se numesce dosu seau spate! In cotro stati voi cu fačia? Vino T. afara si te pune cu fačia catra usia! Acumu cu dosulu — întórce-te frumosu! Ce obiecte se afla in fačia vóstra? In dosulu vostru? Prunciloru, ce se afla in fačia nóstra, se díce, ca se afla inaintea nóstra. Ce stá inaintea mea? Ce se afla inaintea vóstra? A, B, C, esiti voi 3 din banca! Pune-te A cu fačia catra tabla, aici! Tu B te pune inaintea lui! Tu C se te pui inaintea lui B! Cine se afla inaintea ta, B? Se-mi spui acumu, unde se afla A dela tine? (inapoi, indereptu). Pentru ce díci, ca se afla indereptulu teu? (pentru ca stá in dosulu mieu, la spatele mele). Ér tu unde stai? (in midilocu). Pentru ce? Pune-te V. aici! Pasiesce inainte! indereptu! La locu! Aratati cu totii cu man'a drépta inainte! indereptu! Acumu cu stang'a — inainte! indereptu! (comanda si tactu!).

Prunciloru, casele inca au fačia; care lature se numesce asia? (laturea cu ferestriile). Ce insemnéza dara: copii se jóca inaintea casei? dar: canele dórme indereptulu casei?

Bagati acumu bine de séma! Amu dísu, ca inainte e, ce se afla in fačia nóstra. Care scolariu e celu de antáiu aici in scóla? alu doile? alu treile? etc. Carele e inaintea lu B? Cumu e acést'a, càci B nu e cu fačia catra A? Vedeti, prunciloru, ce e catra ineeptu, inca se numesce inainte. Cine siede inaintea lui M? inaintea lui D? etc. — Numera inainte pana la 3! Care numeru e inainte de 2? de 3? dar inainte de 1? (nu e altulu).

Destulu! Acumu veti esí afara in curte, Iuliu ve va pune in rându dupa marime, si ve va invetiá a ve întórce si a càutá indrépt'a, in stang'a, a pasi inainte, indereptu, antáiu unulu, apoi deodata cu totii. Nu faceti larma, si ascultati! Peleriele amana! In rându afara!

(Aceste ecsercítia procura trupulu taria si elasticitate, producu miscari placute, aducu variatiune in vietia scolastica, usiureza mantinerea disciplinei, si facu copiiloru multa placere; pentru aceea invetiatoriulu nu le va trece cu vederea, si cá se reésa bine. si va instruí mai antáiu vr'o cati-va conducatori buni, carora le va concrede ecsecutarea mai departe.)

c) in sus, in diosu, deasupra, dedesuptu.

Repetire rapede a celoru invetiate; apoi: Prunciloru, ajungeti voi aici in scóla cu man'a pana in podu? Pentru ce nu? (pentru ca podulu e sus, si noi micuti). Cumu e dara podulu, inca odata? Díceti acést'a cu totii in choru! Cumu e padimentulu? (choru). Ce e mai sus decâtu podulu? Mai diosu decâtu padimentulu? In cotro ese funulu din harnóia? In cotro merge nicea batuta cucu? Si incotro cade éراسi? Cá se vedeti ceriulu, in cotro trebue se priviti? Si cá se vedeti pamentulu?

Prunciloru, ce se afla dela noi in sus, e deasupr'a nóstra; ce e deasupra nóstra aici? afara? in podu? Bine! Ce se afla dela noi in diosu, e dedesuptulu nostru, seau sub noi. Ce se afla dedesuptu de noi aici? afara? Ce se afla sub casa? sub cuptoriu? sub vétra? etc. etc.

(Acumu se póte tiené o repetitiune scurta despre tóte cele invetiate pana aici, d. e. :) Intindeti man'a drépt'a dreptu inainte! Miscati-o in sus! in diosu! indrépt'a! in stang'a! indereptu! inainte! (Invetiatoriulu arata prim'a tabela din tipurile invetiamentulu intuitivu :) Ce vedeti aici mai sus (aratandu cu unu bátiu)? Ce din diosu? deadrépta? deastang'a? In midilocu? Sus deastang'a? Sus deadrépt'a? etc.

(Va urmá).

Biografie istorice.

5. Horatiu Cocle.

Spre miédia-nópte dela Rom'a erá manós'a tíera a *Etrusciloru*. Aici domniá unu rege puternicu *Porsen'a*. Pe acest'a lu-induplecá Tarquiniu se se rescóle in contr'a Romaniloru.

Porsen'a inaintá invingétoriu c'o armata mare si reusí se incungiure cetatea de tóte pãrtile. Numai ríflu Tibru lu-mai despartiá de Rom'a; cu órdele-i bataióse se verí pana la puntea, care legá cei doi tiermuri ai ríflui. O céta mica de Romani, cari paziau puntea, o tuli la fuga. Unu singuru barbatu, *Horatiu Cocle*, *) remase la capetulu puntiei. Alti doi incuragiati prin

*) Adeca cu unu ochiu, pentru cà unulu, si-lu perduse intr'o batalía. —

esemplulu vitezului inca lu-asociara. Toti trei impreuna inchisera pórta de la capetulu podului si oprira pe inimici cu discurile si spadele lor. Intr'aceea Romanii incepu a stricá podulu de câtra cetate si ajungându la scandur'a d'in urma, striga celoru de langa pórta se se mentue cum voru poté. Doi d'in ei se retragu, dar' Horatíu remane singuru si se lupta pana atunci, pana cade si cea d'in urma grinda; atunci armatu cum erá se arunca in rîu, innóta barbatesce catra ai sei, cari 'lu-primescu intre strigári de bucuría. Sagetile inimice aruncate in urma-i nu lu-vatemara:

Muciu Scevol'a.

Desí regele inamicu nu putea se intre in cetate, totusi i-taiá tóta comunicarea cu cei d'in afóra, cá in modulu acest'a se fia silita a se predá d'in lipsa de provisiune. Atunci unu tineru nobilu, anume *Muciu*, se otari a duce spaima in dusímanu prin o fapta indrasnétia. Elu intrá in castrulu inimicu provediutu c'unu pumnalu sub mantila, petrunse fora greutate pana langa cortulu regescu unde tocm'a se impartiá ostasíloru soldulu; aici necunosctinde pe rege, se rapedí asupr'a acelu-lui-a, catra care se indreptau cei mai multi, si strapunse pe scriitoriului regelui. Elu fu prinsu numai de câtu, desarmatu si dusu inaintea regelui. Tinerulu erou marturisí regelui fora picu de frica urmatórele: „*Me numescu Muciu, sunt cetatiénu romanu si am vrutu se ucidu pe dusímanulu patriei mele; dupa ce inse m'am insielatu, ti-spunu verde, cá nu suntu numai io, care ámblu se-ti stingu viéti'a, ci 300 insi ne-am conjuratu in contr'a ta, déca ai scapatu de mine, de ceilalti 299 a buna séma nu vei scapá!*“

Regele se spariá si lu-amenintiá, cá lu-va arde de viu, déca nu i-va descoperí tóta conjuratiunea. Junele romanu inse nu díse nici unu cuventu, ci si-sulfucá man'a drépta, se duse la unu focu, ce ardeá in apropiare, tienù man'a in flacara si o lasá se arda, fora a aratá celu mai micu semnu de dorere. Mirare si spaima cuprinse pe cei d'in giuru, si regele strigá: „Du-te, du-te nepepsitu. Tu ai lucratu mai dusímanesce in contr'a ta de câtu in contr'a mea. M'asiu bucurá, déca s'ar' luptá si pentru mine astfelu de vitezi!“

Regele se temù de astfelu de barbati si singuru imbiá pe Romani cu pace. Rom'a trebui se dea 20 de Romani cá ostateci (zalogu) si se reintórca Etrusciloru câteva tienuturi, cucerite mai nainte.

Horatíu Cocle si Muciu aveau védia forte mare la poporu, ei fura daruiti cu multe averi; Muciu, lipsindu-i acum man'a drépta, capetá comunele onorificu: „*Scevol'a*,“ va se díca stangaciu, care trecù si la urmasii lui.

Cleli'a.

Intre ostaticii romani dusi la Etrusci se aflá si o fetióra nobila numita *Cleli'a*. Acést'a indata in nóptea prima insielá pazitorii, fugí cu celelalte fete si sarí in Tibru, innotá de ceea parte a rîului si ajunse in pace la Rom'a d'impreuna cu consóciile sale. Romanii inse tramisera numai de câtu pe fetele refugiate éراسi inde-

teptu la Porsem'a. Acest'a laudá si admirá pe *Cleli'a* si i-darui libertatea, iertandu-i totu odata se si-mai aléga câti-va d'in ostateci pe cine va vrea dens'a. *Cleli'a* si-alese pe cele mai tinere fetitíe si se 'ntórse voiósa la Rom'a.

Acatiulu.

Cumca prasirea pomiloru din multe privintie e folositória, nime nu se mai indoiesce; dar cá se se sadésca si arbori, dintre cari osebitu acatiulu, e lucru mai puçinu cunoscutu.

De factorii esentiali ai vietiei nóstre se tine si foculu cu caldur'a. Bine, dar' sistem'a cea vechia de incaldítu atát'a lemnu consuma, in câtu padurile milenarie in cea mai mare parte suntu stêrpíte, asiá ca astadi orgi'a cubica de lemn de focaritu in midíloculu paduriloru din Marmati'a se cumpera cu 12 fl.; inainte de 8 ani se cumperá cu 7 fl., va se díca totu in 10 ani se urca pretiulu orgiei cu 5 fl. Pre langa asta procedura intrebamu: unde voru ajunge stranepotii nostri?

De multe ori si in multe scrieri am vediutu cerendu-se cestiunea: „de ce suntemu seraci?“ la care din parte-mi reschirezu unu respunsu in puçine cuvinte, dóra nemai auditu si nemai pomenitu: 1. pentruca nu scimu si nu voimu a economisá; si 2. pentruca avemu prea multu pamentu! — si ca se-mi justificu respunsul, fia mi iertatu éra in puçine cuvinte a amintí ca: nu pamentulu multu, dar pamentulu bine lucratu aduce productulu recerutu; si acumu tragându o paralela intre provinciile cele bine inpoporate ale Europei, si intre patri'a nóstra, ne vomu convinge, ca la noi pe unu hotaru ar avé inca 2—3 alte comune nóue unde economisá, va se díca hotarulu asiá e de mare, in câtu $\frac{2}{3}$ de pamentu jace nelucratu, — bine, inse si pamentulu nelucratu se afla sub dare grea, platimu asiadara in daru pentru elu; — dar' apoi sistemu a inbetranita cu imasiulu seau imasítulu ne inavutiesce óre? intrebati Olandi'a cea bogata, modelulu agronomiei moderne, are imasiu?

Se me rentornu inse la firulu inceputu. Avemu pamentu destulu, intre care si de acel'a, unde nimicu nu se face; fia acela secu, seau umedu, acatiulu cresce in ori ce pamentu, si pe stanca.

Si de ce tréba e acatiulu? Intre altele se ve enarezu unu ecsemplu: In comun'a X in Ungari'a proprietariulu celu mai mare, si totu odata economu passionatu, numai sub aceea conditiune potú reusí cu commasatiunea (de care altcum nici noi nu vomu scapá, si care dóra ar fi singurulu midílocu de reusfre in economia), ca in partea sa competenta acceptá unu teritoriu de 40 jugere pamentu nasiposu si sterpu, cu totulu neroditoriu. Dupa regul'a commasatiunei i-se desemná din loculu nefructificatoriu de 3 ori mai multu, — si spre ce-lu folosi? Éca ve spunu, — procurandu-si sementia, l'a saditu cu acati, si ce se vedi? in 5 ani acatii au ajunsu grosimea corniloru de casa, pamentulu a inceputu a produce pasiune — érba — minunata pentru vite, ér in alu 10-lea

anu proprietariulu a inceputu a taiá la stangeni de lemne cu miile. Adi loculu celu desiertu alu proprietariulu N. aduce mai multu si mai siguru venitu, decâtu totu hotarulu comunei.

Abstragîndu dela campiele cele vaste ale Trniei, chiar in fundulu paduriloru, cari altcumu suntu oprite, ôre nu amu poté face asemenea?

Mai are acatiulu si alta insemnatate; acatiulu cu crescerea sa rapede e mai capace de a legá pamentulu in contra apei, suruparei etc., decâtu salc'a (rachit'a) din care cauza calea fierata pe locurile periculose de ambe partile se resedesce cu acati. Cine are acati de 1, seau 2 ani, capeta parale frumose pentru ei; aici la noi s'a vendutu plante de 1 anu miia cu 12 fl., una plantutia a 1½ cr. Bine, dar dintr'o litra de sementia resaru cate-va mii, si toti incapu intrunu stratu. Spuneti-mi: care planta respaltesce mai bine?

Mai are acatiulu inca si alta insemnatate: pe alee, strade publice, la beserici, la scóla, la case domnesci fórte e latíta mod'a de a resadi „acati de umbra“, (parapleu), cari se altuescu in acatiulu ordinariu, si se vinde esemplariulu cu 60—80 cr., va se dica suntu mai tare cercati decâtu ori ce soiu de pomi buni. Ce se dîcu de prioritatea acatiului la facerea gardului viu? unde liciulu, porumbelulu, maciesiulu se potu ascunde din aintea acatiului? si ce se mai dîcu de antaiatatea acatiului cá lemnu de lucru? Vorbésca pentru elu strugariulu, care de multu 'lu folosesce.

Sementi'a se culegê de pré acati mai alesu in Martiu si Aprile, ér in Maiu oparindu-se cu apa calda, in care stá 24 de ôre, se sémena in straturi bine luate, in síre de 1 urma departate; se plevescu de 2—3 ori, alt'a inse nu poftescu.

Deci fratiloru invetiatori, cari in continuu ve vae-tati, ca aveti puçina leafa, dupa ce fiacare scóla e pro-vediuta si cu gradina de pomaritu, faceti-ve provisiune si publicati acusi, ca aveti de vëndiare baremu 500 altoi de meru a 50 cr. bucat'a, 300 peri a 50 cr. 1000 acati de ploariu, 1000000 de acati ordinari de 1, 2 seau 3 ani; rezultatulu ve va deobligá a ve aduce aminte de Rugasianulu *).

Din conferintie invetiatoresci.

(x) In conferirti'a libera a invetiatoriloru, tienuta in Timisiór'a la 9 Aug. a. c. s'a desbatutu si acceptatu urmatóriele propuneri, cari credu ca merita a fi puse in faci'a publiculu:

*) Caletorindu dela Gherl'a catra Valasutu, ochiulu caletoriulu intempina in stang'a din colo de Somesiu unu siru lungu de cósle frumose, inse góle si sterpe, cari au inceputu a se surpá in Somesiu. Nu se cere a fi specialistu spre a recunósce, ca lips'a de paduri prapadesce aceste regiuni, si ca numai padurea le-ar poté érasu mantul. Din nimicu inse nu se póte produce asia de iute o padure, cá din acati. Si regiuni cá cele dela Gherl'a se afla astadi mai in tóte partile patriei. Semenandu-le cu acati si declarandule de »locu contenitu«, etc in scurtu tempu aru luá altu aspectu.

1. V. Senatu scolariu se elaboreze unu planu de invetiamentu pentru scólele poporale.

2. V. Senatu se binevoiesca a alege o comisiune permanente din barbati de specialitatea pedagogica pentru censurarea càrtiloru scolarie.

3. Se se dispuna din partea V. Senatu, cá catechetii, pe langa responsabilitate personala, se pre-dée in scóle religiunea celu puçinu 2 ôre pe septemana.

4. Se se dispuna prin V. Senatu, cá in fiacare anu celu puçin câte 2—3 invetiatori practici si eesperti, câte pe 6 septemani se cerceteze scóle poporale din statele germane pe spe-sele diecesei.

5. V. Senatu se puna in lucrare regularea si urecarea salarielor invetiatoresci, conformu spiritulu timpulu de astadi de dupa numerulu sufletelor din comune, si a nu permite nici aprobá la nou infiintandele scóle, cá salariile invetiatoresci se fia mai diosu dela 400 fl. si dupa impregiurári a-le urcá pana la 600 fl. v. a. afara de cvartiru si lemnele necesaria celu puçinu 8 orgii.

6. Se se dispuna prin V. S., cá totu la 2—3 lune se se controleze invetiamentulu si modulu de propunere in scóle prin insísi invetiatorii cei mai practici, denumiti si indreptatiti spre acést'a din partea V. Senatu scolasticu sub nume de „revisori“, fora diurne, si numai trasure libere se capete.

7. Se se denumésca câte pe 3 ani directori locali in fia-care comuna, preotulu seau altu barbatu inteleginte, care se aiba zelulu si curagiulu a stá faci'a cu autoritátile politice in afaceri scolarie.

8. Invetiatoriloru mai puçinu evalidati si nepractici se li se impuna prin V. Senatu sub responsabilitate prenumeratiunea la foi'a „Scól'a Romana“ din Sâbiu, fiindu acést'a cea mai buna si corespundietória fóia scolaristica *).

9. Conferintieloru invetiatoresci se li se emita prin V. Senatu, spre discussiune, teme pedagogice si de acelea, cari privescu mai de aprópe instructiunea si scól'a poporale.

10. Despre tienerea conferintieloru si temele desbatende, invetiatorii se fie incunosciintiati celu puçinu cu 4 septemani mai inainte si pre cale publica.

11. Pentru posibilitatea de a participá invetiatorii la conferintie, V. Senatu se dispuna de timpuriu, cá preotimea si epitropi'a parochiala sub responsabilitatea

*) Acestu punctu propusu de invet. E. A. si spriginitu de invet. D. M. D. P. V. C. etc. apoi acceptatu in unanimitate, mi-se pare a fi impinsu redactiunea dela »Higien'a si Scól'a« din nr. 9 din a. c. a ne delectá cu o critica asupra unei propuneri a d-luî invet. E. A. facuta in conferinti'a invetiatoriloru tienuta la Temisiór'a inca in 28 Iuniu a. c. Credu inse, cá d-luî E. A. nu va remané detoriu cu respunsulu, si atunci voiu reveni asupra acestui obiectu.
Not. coresp.

personala, se staruiesca la antistia si comitetele parochiale, pentru ca invetiatorilor se li-se raspunda diurne celu puçinu de 2 fl. v. a. pentru o di si o noapte si si trasura libera.

12. V. Senatu se binevoiesca a gati si a ascerne procsimului congressu besericescu unu proiectu pentru crearea fondului de pensiune, la care se soncurga toti invetiatorii din intréga metropol'a.

13. La tienerea ecsamenelor publice in scóelele poporale inspectorele se fia insoçitu si de unu invetiatoriu practic cu din cerculu seu de inspectiune.

Aceste puncte s'au ascernutu d-lu eppu diecesanu prin presedintele ad hoc *I. Branzeiu*. **Albin'a.**

Bibliografia.

Instructiune pentru invetiatori la tractarea cartiluru scolastice, de Basiliu Petri. Pretiulu redusu 40 cr. Editoriu: autoriulu.

Scriptolegi'a seu modulu de a invetiá cetituluri scriendu, de Basiliu Petri. Pretiulu 1 fl. 20 cr. Editoriu: Julius Spreer.

Sistemulu metricu, manualu pentru invetiatori, de Basiliu Petri. Pretiulu 50 cr. Editoriu: Visarionu Romanu.

Sistemulu metricu, manualu pentru scolari, de Basiliu Petri. Pretiulu 20 cr. Editoriu: Visarionu Romanu.

Varietati.

(Daru prea gratiosu). Maiestatea Sa c. si a. r. din incidentulu prea inaltei petreceri in Sâbiu s'a induratu prea gratiosu a daru din scutul'a propria 300 fl. pe sém'a scóeloru poporale greco-orientale din Sâbiu pentru procurarea recvisiteloru de invetiamentu. T. R.

(Academ'a romana din Bucuresci) a premiatu gramatic'a romana, **partea sintactica**, de T. Cipariu cu 800 lei noi.

(Concursuri). Comitétulu „Asociatiunei Transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu“ publica cu terminulu pana la **31 Octobru n.** a. c. 4 concursuri la urmatóriele stipendia si premia:

I. La unu stipendiu de 300 fl. v. a. destinatu pentru unu teneru, carele a absolvitu scól'a comerciala secundaria si voiesce a-si completá studiale la vre-o academia comerciala; la 2 stipendia de câte 70 fl. pentru 2 ascultatori de scóelele reale din patria; la 2 stipendia de câte 10 fl. pentru 2 tineri, cari cercețéza scól'a comerciala inferioara; la unu stipendiu de 20 fl. destinatu pentru gimnasisti ori realisti, din fundatiunea studiosului de a V-a clasa gimn. Emiliu Dionisiu Bosiot'a Motiu Dimbulu din Abrudu cu observarea, ca conformu litereloru fundatiunale la obtinerea acestui ajutoriu voru avé preferintia studentii din muntii apuseni ori din fostulu districtu alu N-a-

seudului. — Cererile relative au a fi instruite cu atestatu de botezu si de paupertate si cu testimoniulu din semestrulu alu II-le alu anului scol. 1875-6.

II. La unu stipendiu de 60 fl. destinatu pentru unu elevu dela vre-o scóla de agricultura din patria. Cererile se voru provedé cu testimoniulu de botezu, de paupertate si de absolvirea celu puçinu a scólei elementarie, dovedindu totu odata, cumu ca sciu portá in genere economi'a dupa cumu e indatinata in tiér'a nóstra, si ca au ajunsu alu 16-le anu alu etatei.

III. La 6 ajutória de câte 25 fl. pentru invetiacei de meseria. Concurentii sodali voru instruí suplicele lor cu atestate de botezu si de portare morala si cu adeverintia despre aceea, ca suntu cvalificati a se face maestri; ér concurentii invetiacei voru produce, pre langa atestatele de botezu si de portare morala, inca adeverintia dela maestrulu respectivu despre decsteritatea si diliginti'a in maestri'a, cu carea se ocupa.

IV. La 2 premia de câte 20 fl. pentru invetiatori romani, cari se destingu in pomologiá si in instructiunea practica a pomarituluri, ceea ce este a se dovedí prin atestate demne de tóta credinti'a atátu dela directiunile scolare, câtu si dela oficiale comunale respective.

(Telegrame de 10 cuvinte). Dupa o ordinatiune a ministeriului austriacu de comerciulu se potu ecspedá in viitoriu si telegrame de 10 cuvinte ori mai puçine pre langa o tarifa redusa, si anume de 30 cr. v. a. In Prusi'a se computa taes'a pe cuventu, a 2½ cr.

(Noui inspectori scolastici comitatensi). Pentru comitatulu Huniadórei s'au confirmatu in posturile avute Lvdovicu Réthi cu actuariulu seu Josef Baló; pentru comitatulu Solnocu-Dobóc'a s'a denumitu in calitate provisoria Josef Liber, pana aici inspectoru II in comitatele Bars si Hont. — Iuliu Bardosi, pana aici inspectoru II in fundulu regiú, fu denumitu de inspectoru provisoriu pentru comitatulu Iassigiloru si Cumaniloru.

Post'a redactiunei.

D-lui Dem. Popu: 5 numeri din »Scól'a Romana«, cari Ti-i-am adresatu, precumu ai cerutu, la Mediasiu, ne-au venitu inapoi cu observarea »hier unbekannt«. Deci aviséza-ne, unde se-Ti trimitemu foi'a.

D-lui G. R. in S: Nu potemu publicá sub numele D-Tale lucruri decopiate din litera in litera din Cipariu si Cogalnicianu. Nici articuli originali seu propri nu publicamu, pana candu nu-i avemu inaintea nóstra intregi, cá se potemu judecá, de merita au nu a fi publicati si se nu asteptamu dupa continuare dóra pana la calendele grecesci.

 Cu numerulu acest'a se incheia patrariulu alu III-le; invitamu deci la nóue prenumeratiuni. Cu ecsemplaria complete dela inceputu potemu serví. Rogamu de nou pre cei ce suntu in restantia cu costulu abonamentului a grabí cu respunderea sa.